

Avrupa Birliği Fonlarından Yararlanılarak Avrupa Birliği'nde Yaratılan İstihdam Politikaları: Almanya Örneği*

Employment Policies Created Within The European Union Through The Use of EU Funds: The Case Of Germany

Çalışma Başvuru Tarihi: 20.05.2025

Çalışma Kabul Tarihi: 15.08.2025

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi

Zeliha SÜT**

Anahtar Kelimeler:

Almanya, Türkiye,
Avrupa Birliği
fonları, İstihdam,
İşsizlik.

ÖZET

Bu çalışma Avrupa Birliği fonlarının Almanya'da emek piyasası politikalarına etkilerini, işgücü ve istihdam politikalarını ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği, kurulduğu günden bu yana bölgesel gelişmişlik farklılıklarıyla karşı karşıya kalmıştır. Sanayileşme sürecinin başlaması ile birlikte işgücü ve emek kavramları sıkça anılmaya başlanmıştır. İstihdama yönelik sorunların artan nüfus oranıyla paralel olarak yükselmesiyle beraber çözüm arayışları da yönetimlerin küresel bir sorunu haline gelmiştir. İşgücü ve sanayileşme bağlamında Almanya ilk günden bugüne ekonomik olarak güçlü duruşu ile dikkat çekmiş ve işçi göçüyle merkezi bir konum üstlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası artan iş gücü ihtiyacı Almanya'yı Türkiye ile iş gücü anlaşması imzala noktasına getirmiştir. Bu anlaşmaya bağlı olarak çok sayıda Türk vatandaşının Almanya'da çalışmaya başlaması, Almanya'nın iş gücü ihtiyacını önemli ölçüde gidermiştir. Günümüzde 3 milyonun üzerinde Türk vatandaşı Almanya'da yaşamaktadır. Almanya'da yaşayan yabancı uyruklular arasında ilk sırada yer almaktadırlar. Türkiye ve Almanya arasında kurulan ilişki günümüzde devam etmektedir. Almanya, Avrupa Birliği tarafından sağlanan yapısal ve sosyal fonları istihdamın geliştirilmesi ve emek piyasaları bakımından en etkin kullanan AB üyesi ülke konumundadır. Bu durum, özellikle iş gücü entegrasyonu, mesleki eğitim ve istihdam olanaklarının artırılması alanlarında kendini göstermektedir.

Keywords:

Germany, Türkiye,
the European
Union funds,
Employment,
Unemployment.

ABSTRACT

This study analyzes the effects of European Union funds on labor market policies in Germany. Labor and employment constitute the basic building blocks of the country's economy. The European Union, has undergone regarding to differences in regional development since its establishment. A long with the start of industrialization process the concept of labor force and labour has often been at the center of discussions on employment policy. Parallel to the population increase, search for solutions has become a big problem for governments. In the context of work force and industrialization. In the context of labor force and industrialization, Germany has drawn attention with its strong economic power since the beginning and has assumed a central role through labor migration. The increasing demand for labor in Post-World War II Germany led the country to the point of signing a labor recruitment agreement with Turkey. As a result of this agreement, a significant number of Turkish citizens began working in Germany, substantially helping to meet the country's labor needs. Today, more than three million Turkish nationals reside in Germany, making them the largest foreign-born population in the country. Nowadays, the bilateral relationship established between Turkey and Germany continues to this day. Germany stands out as the most effective European Union member state in utilizing structural and social funds provided by the EU, particularly in terms of employment development and labor market policies. This is especially evident in areas such as labor market integration, vocational training, and the expansion of employment opportunities.

* Bu makale İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri programında 24.06.2021 tarihinde kabul edilmiş olan "Avrupa Birliği Fonlarının Üye ve Aday Ülkelerde Emek Piyasası Politikalarına Etkisi : Türkiye ve Almanya Örneği" isimli doktora tezinden hazırlanmıştır.

** Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, zelihasut@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-2668-0481.

1. GİRİŞ

Avrupa Birliği (AB), ekonomik büyüme ve sosyal uyum sağlama hedefleri doğrultusunda çeşitli fonlama mekanizmaları geliştirmiştir. Bu fonlar, üye ülkelerdeki istihdam politikalarının şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Almanya, AB'nin en güçlü ve en etkili ekonomilerinden biri olarak, bu fonların aktif bir alıcısı ve uygulayıcısı konumundadır. AB fonlarının Almanya'daki istihdam politikaları üzerindeki etkilerini anlamak, hem akademik hem de pratik anlamda önemli sonuçlar doğurabilir; nitekim bu etkiler, sadece yerel iş gücü piyasaları için değil, aynı zamanda Avrupa'daki genel ekonomik dinamikler için de son derece kritik bir öneme sahiptir (Schelkle, 2021). Mevcut literatürde, AB fonlarının Almanya'daki çeşitli sektörleri nasıl dönüştürdüğüne dair önemli bulgular mevcuttur. Örneğin, bu fonların işsizlik oranlarını düşürme, istihdamı artırma (Kapitsinis, 2020) noktasında ciddi katkılar sunduğu ifade edilmektedir.

İşsizlik, bugünkü dünya koşullarında pek çok ülkenin önemli sorunlarından biri olarak görülmektedir. Devletler, ekonomik ve sosyal açıdan ülkenin geleceğini etkileyebilecek işsizlik sorunuyla mücadeleyi en önemli politikaların başında saymaktadır. İşsizlik, verimli işgücünün üretim faaliyetlerinde yer alamaması nedeniyle büyük ekonomik kayıplara neden olmasının yanı sıra sosyal sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu yüzden Avrupa Birliği de işsizlikle mücadeleyi temel alan çeşitli düzenlemeler yapmaktadır. Ayrıca, AB kaynaklarının sosyal politika uyumu üzerindeki etkileri de araştırılmakta; bu bağlamda, iş gücü piyasası esnekliğinin sağlanması ve nitelikli iş gücünün oluşturulması gibi konular ön plana çıkmaktadır. Ancak, mevcut çalışmaların çoğu spesifik sektörler veya bölgeler üzerine yoğunlaşmış görünmektedir ve bu durum, genel bir görünüm sunan kapsamlı incelemelere olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, AB fonlarının uzun vadeli etkilerine dair sınırlı sayıda çalışma olması özellikle sürdürülebilir istihdam politikaları açısından önemli bir boşluk olarak dikkat çekmektedir. Literatürdeki bu eksiklikler, AB fonlarının uzun süreli istihdam politikalarına nasıl entegre edilebileceğine dair daha fazla bilgi edinme gereğini ortaya koymaktadır. Özellikle Almanya'nın doğu ve batısı arasındaki ekonomik ve sosyal farklılıkların yanı sıra (Mattas vd., 2011), AB fonlarının bu farklılıkları azaltma potansiyeli üzerinde yoğunlaşan daha derinlemesine analizler gerekmektedir. Bu bağlamda, AB fonlarının Almanya'daki istihdam politikaları üzerindeki etkisini incelemek, hem politik yapıcılar için hanehalkı düzeyinde uygulamalara yönelik yol gösterici olabilir hem de akademik literatüre katkı sunarak gelecekteki çalışmalara zemin hazırlar. Nihayetinde, bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği fonlarının Almanya'daki istihdam politikalarına olan

etkilerini derinlemesine inceleyerek, mevcut literatürdeki boşlukları doldurmak ve gelecekteki araştırmalara yön vermek olacaktır. Bu nedenle, inceleme sürecinde elde edilen bulgular hem akademik çalışmalara hem de politik uygulamalara ışık tutma niteliği taşıyacaktır.

Bu çalışmanın konusunun; “Avrupa Birliği Fonlarından Yararlanılarak Avrupa Birliği’nde Yaratılan İstihdam Politikaları: Almanya Örneği” olmasının nedeni; geliştirilen yeni projelerin ve istihdam yöntemlerinin işgücü ve emek piyasalarına etkisini incelemektir. Bu çalışma; Avrupa Birliği fonlarının Almanya’da emek piyasası politikalarına etkilerini, işgücü ve istihdam politikalarını incelemektedir.

Bu çalışmanın odak noktası, Almanya’nın bu fonları nasıl kullandığı ve istihdam politikalarını bu kapsamda nasıl dönüştürdüğüdür. Almanya hem çekirdek AB üyelerinden biri hem de işgücü piyasası açısından düşük işsizlik oranları ve yüksek istihdam nitelikleri ile dikkat çeken bir ülkedir. Bu nedenle Almanya örneğinin analizi, AB fonlarının istihdam politikalarına etkisinin somut biçimde incelenmesine imkan tanımaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu çalışmanın temel amacı, AB tarafından sağlanan fonların Almanya’nın istihdam politikaları üzerindeki etkilerini tarihsel, yapısal ve uygulamaya yönelik boyutlarıyla incelemektir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Avrupa Birliği fonlarından yararlanılarak Avrupa Birliği’nde yaratılan istihdam politikaları nelerdir?
- Avrupa Birliği fonlarının Almanya’da işsizlik ve istihdama etkileri nelerdir?

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Almanya’daki istihdam politikalarının Avrupa Birliği fonlarıyla olan ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar, zaman içerisinde derinleşmiş ve çeşitlenmiştir. İlk dönemde, Avrupa Birliği’nin bölgesel gelişimindeki önemi üzerine odaklanılmış ve bu bağlamda, fonların kullanılmasının ekonomik büyümeyi nasıl teşvik ettiği incelenmiştir (Schelkle, 2021). Zamanla, bu fonların sadece ekonomik yönleri değil, aynı zamanda sosyal etkileri de literatürde yer bulmaya başlamıştır (Kapitsinis, 2020). Özellikle, istihdam politikaları üzerindeki etkilerinin analizi, çeşitli araştırmalarla desteklenmiş ve bu bağlamda iş gücü piyasasında sağlanan dönüşümler vurgulanmıştır (Dąbrowski vd., 2019).

Orta dönem çalışmaları, Almanya’da uygulanan istihdam politikalarının genel Avrupa bağlamında nasıl şekillendiğine dair daha derinlemesine incelemelere kaymıştır. Araştırmalar, fonların, özellikle işsizlikle mücadele ve sosyal entegrasyon konularında önemli roller

üstlendiğini göstermektedir (Rodríguez-Pose, 2017; Baker, 2016). Son dönemde, Avrupa Birliği fonlarının istihdam politikalarına olan etki mekanizmalarını daha detaylı inceleyen araştırmalar öne çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmalar, fonların istihdam artırıcı stratejilerin uygulanmasındaki rolünü çeşitli verilerle destekleyerek ortaya koymuştur (Wangler vd., 2020; Mattas vd., 2011).

Avrupa Birliği fonlarının Almanya'daki istihdam politikalarına etkisi üzerine mevcut literatür, bu fonların işgücü piyasası ve istihdam stratejileri üzerinde önemli değişiklikler yarattığını ortaya koymaktadır. Çeşitli çalışmalar, Avrupa Birliği mali desteklerinin yerel iş gücünü artırmak amacıyla uygulanan politikalar üzerinde belirgin bir etki yarattığını göstermektedir. Örneğin Schelke (2021) ve Kapitsinis (2020) tarafından yapılan araştırmalar, bu fonların işsizlik oranlarını düşürmede ve istihdam yaratmada kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Böylece, bu fonların işgücü piyasasına entegrasyonu, yazılım ve teknolojik yenilik gibi alanlarda da gözlemlenmiştir (Dąbrowski vd., 2019; Rodríguez-Pose, 2018).

Diğer yandan, Avrupa Birliği fonlarının yalnızca nicel etkilere sahip olmadığı, kalitatif gelişmelere de katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Baker vd. (2016), bu fonların yerel yönetimlerin politika geliştirme yeteneklerini artırmalarını sağladığını ve daha etkili stratejilerin benimsenmesine yol açtığını ifade etmektedir. Almanya'daki istihdam politikaları açısından değerlendirildiğinde, bu durum, gençlerin ve dezavantajlı grupların işgücüne katılımını teşvik eden projelerin artmasına neden olmuştur (Wangler vd., 2020). Ayrıca, Avrupa Birliği fonlarından kaynaklanan uygulamalar ve politikaların, farklı bölgelerdeki istihdam stratejileri üzerinde değişken etkilere sahip olduğu gözlemlenmektedir. Mattas vd. (2011) ve bu durumun özellikle doğu Almanya'daki ekonomik dönüşüm süreçleri üzerinde belirgin şekilde hissedildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, literatürdeki çeşitli perspektifler, Avrupa Birliği'nin fonlarının Almanya'daki istihdam politikalarının başarısını şekillendiren çok yönlü bir etki sağladığını göstermektedir. Almanya'daki istihdam politikalarına Avrupa Birliği fonlarının etkisini inceleyen literatür, çeşitli metodolojik yaklaşımlar aracılığıyla önemli bulgular sunmaktadır. Niteliksel araştırmalar, bu fonların etkisini anlamada derinlemesine analiz sağlarken, nicel çalışmalarda ise veri tabanları üzerinden yapılan istatistiksel incelemeler dikkat çekmektedir. Örneğin, Schelke (2021) ve Kapitsinis (2020) gibi kaynaklar, Avrupa Birliği fonlarının belirli istihdam projelerine olan katkısını ölçen nicel çalışmalar sunarak, bu kaynakların etkisini somut verilerle desteklemektedir. Diğer yandan, Dąbrowski vd. (2019) ve Rodríguez-Pose (2018) niteliksel çalışmaları, yerel düzeyde fondan yararlanan projelerin bağlamını ve bu projelerin toplumsal etkilerini vurgulamıştır. Böylelikle,

bu iki metodolojik yaklaşım arasında bir diyalog kurularak, Avrupa Birliği fonlarının Almanya'nın işgücü piyasasında yarattığı değişimlerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunulmuştur. Ayrıca, zaman serisi analizleri ve karşılaştırmalı çalışmalar da literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Baker vd. (2016) bu fonların uzun vadeli etkilerini inceleyerek, politikaların sürdürülebilirliğine dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Öte yandan Wangler vd. (2020) gibi çalışmalar, Almanya'nın farklı bölgelerinde fon kullanımının etkilerini karşılaştırarak, yerel dinamiklerin bu süreçteki rolünü keşfetmiştir. Bu bağlamda, araştırmaların metodolojik çeşitliliği, Avrupa Birliği fonlarının Almanya'daki istihdam politikaları üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde ortaya koymakta önemli bir işlev görmüştür. Literatür araştırması, Avrupa Birliği fonlarının Almanya'daki istihdam politikaları üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik çeşitli teorik bakış açılarını bir araya getirmekte ve Tablo I'de belirtilmektedir. Ekonomik entegrasyon teori çerçevesinde, AB fonlarının, üye devletlerde istihdam yaratma potansiyelini artırdığı öne sürülüyor. Bu bağlamda, Schelkle (2021) ve Kapitsinis (2020), kaynak aktarımının yerel istihdam dinamiklerini olumlu yönde etkilediği görüşünü benimsemekte, özellikle gelişmekte olan bölgelerde bu etkiyi belgelemektedir. Ancak, bu olumlu bakış açısının yanı sıra, bazı eleştiriler de literatürde yer almakta. Örneğin, Dąbrowski vd. (2019) ve Rodríguez-Pose, (2018) AB fonlarının istihdam üzerindeki etkilerini eleştirirken, bu fonların bazen sürdürülebilir olmayan iş modelleri oluşturabileceğine dikkat çekiyor.

Sosyal politika teorisi bağlamında, Almanya'nın sosyal politikalarının AB fonları ile entegrasyonunu ele alan çalışmalar, Baker vd. (2016) gibi kaynaklar aracılığıyla, iş gücü piyasasında daha kapsayıcı politika uygulamalarının teşvik edildiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, bazı akademik görüşler, bu süreçte yerel iş gücü piyasasının nasıl etkilendiği konusundaki belirsizlikleri vurguluyor; örneğin, Wangler vd. (2020) bu etkilerin pratikte nasıl manifest olduğunu araştırıyor.

Sonuç olarak, çeşitli teorik bakış açıları, AB fonlarının istihdam politikaları üzerindeki etkilerini anlamamıza katkıda bulunuyor ve bu durum, ilgili literatürün daha derin bir analizini gerektirmektedir.

Tablo 1. Literatür Araştırması

Yazar	Yıl	Başlık	Ana Odak	Bulgular
Waltraud Schelkle	2021	Fiscal Integration in an Experimental Union: How Path-Breaking Was the EU's Response to the COVID-19 Pandemic?	COVID-19 pandemisi sırasında AB'nin mali entegrasyon sürecini ve politik-ekonomik yanıtlarını incelemektedir.	AB, 2020'de büyük mali destek paketleri oluşturdu, ancak bu reformlar kalıcı mali federalizme geçiş sağlamadı. Hava kalitesi, demografik özellikler ve global bağlılık gibi faktörlerin COVID-19'un bölgesel olarak değişken mortalite oranlarını etkilediğini bulmuştur.
Nikos Kapitsinis	2020	The underlying factors of the COVID-19 spatially uneven spread. Initial evidence from regions in nine EU countries	COVID-19'un Avrupa'daki farklı bölgelerdeki yayılımını etkileyen faktörleri incelemektedir.	Bölgesel ekonomik durum ve eğitim seviyesi, Avrupa'ya karşı olumsuz görüşleri artıran önemli faktörlerdir. Önemsiz görülen bölgelerde ekonomik gelişim odaklı politikaların gerekli olduğunu vurgulamaktadır.
Marcin Dąbrowski, Dominic Stead, Bardia Mashhoodi	2019	EU Cohesion Policy can't buy me love? Exploring the regional determinants of EU image	AB Bütünleşme Politikasının vatandaşların AB'ye bakış açıları üzerindeki etkilerini incelemektedir. Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerin hoşnutsuzluğunu ve bu hoşnutsuzluğun popülizme etkilerini incelemektedir.	Politika belirsizliği, hisse senedi fiyatlarında dalgalanma ve yatırımlarda azalmaya neden olmaktadır. Bu rollerin sağlık hizmetlerini iyileştirdiği, erişim ve kaliteyi artırdığı bulunmuştur.
Andrés Rodríguez-Pose	2018	The revenge of the places that don't matter (and what to do about it)	Ekonomik politika belirsizliğini ölçmek ve bu belirsizliğin ekonomik etkilere olan katkısını incelemektedir. İleri düzey hemşirelik rollerinin sağlık hizmetlerine etkilerini incelemektedir.	Medeni hukuk sistemine tabi firmaların daha yüksek CSR puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Çoğu ülkede üst gelir paylarının 20. yüzyılda azaldığını ancak son 30 yılda arttığını göstermektedir.
Scott Baker, Nicholas Bloom, Steven J. Davis	2016	Measuring Economic Policy Uncertainty*	İleri düzey hemşirelik rollerinin sağlık hizmetlerine etkilerini incelemektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk (CSR) puanlarının ülkelerin hukuki kökenleriyle ilişkisini incelemektedir.	Devlet politikalarının ikiliği desteklediği ve istihdam politikalarının değiştiği sonucuna varılmıştır. Kurumsal değişimlerin sosyal koalisyonlara bağlı olduğu ve bunun liberalizasyon üzerindeki etkisinin analiz edildiği belirtilmiştir.
Claudia B. Maier, Linda H. Aiken, Reinhard Busse	2017	Nurses in advanced roles in primary care	Kurumsal sosyal sorumluluk (CSR) puanlarının ülkelerin hukuki kökenleriyle ilişkisini incelemektedir.	CAP'nin tarım ve tarım dışı sektörlerde istihdamı koruyucu bir rol oynadığı bulunmuştur.
Hao Liang, Luc Renneboog	2016	On the Foundations of Corporate Social Responsibility	Üst gelir gruplarının zaman içindeki değişimini ve etkilerini incelemektedir.	
Anthony B. Atkinson, Thomas Piketty, Emmanuel Saez	2011	Top Incomes in the Long Run of History	Fransa ve Almanya'daki kurumsal değişimleri ve ikiliğin nasıl kurumsallaştığını incelemektedir.	
Bruno Palier, Kathleen Thelen	2010	Institutionalizing Dualism: Complementarities and Change in France and Germany	Kapitalizmin çeşitleri üzerine kurumsal değişim yaklaşımlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır.	
Peter A. Hall, Kathleen Thelen	2008	Institutional change in varieties of capitalism	Ortak Tarım Politikası'nın (CAP) bölgesel istihdam üzerindeki etkilerini incelemektedir.	
K. Mattas, F. Arfini, P. Midmore, Michael Schmitz, Y. Surry	2011	The impact of the CAP on regional employment: a multi-modelling cross-country approach		

3. YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı betimleyici bir analiz sunmaktadır. Almanya'nın istihdam politikalarına ilişkin AB uyumlu uygulamaları, Avrupa Komisyonu (2021, 2024), Eurostat (2024), OECD (2023) ve IMF (2020) gibi uluslararası kuruluşların yayımladığı raporlar üzerinden irdelenmiştir. Ayrıca bilimsel makaleler, strateji belgeleri ve ilgili yasal metinler de incelenmiştir. Araştırma, ikincil veri kaynaklarına dayandığı için mevcut istatistiksel bilgiler grafik ve tabloyla sunulurken analiz edilmiştir.

4. AVRUPA BİRLİĞİ FONLARINDAN YARARLANILARAK AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YARATILAN İSTİHDAM POLİTİKALARI

Avrupa Birliği'nde uzun dönemli işsizliği engellemek için uygulanan stratejiler arasında; uzun süre işsiz kalanların eğitimlerine önem verilmesi ve niteliklerinin artırılması, kariyer yönlendirmede ve iş seçiminde danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerinin geliştirilmesi, yerel yönetimler aracılığıyla yeni iş alanları oluşturmak için programlar uygulanması ve uzun süreli işsizlerin çevre düzenlemesi, sosyal hizmetler gibi alanlarda istihdam edilmesi sıralanmaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun işsizlikle mücadelesinde çalışma sürelerinin kısaltılması, yarı zamanlı işlerin yaygınlaştırılması, fazla mesai uygulamalarından kaçınılması, istihdam sağlayabilecek kamu ve özel yatırımlarının teşvik edilmesi, KOBİ ve yerel girişimlerin desteklenmesi gibi önlemler yer almaktadır (European Commission, 1991).

Avrupa Birliği, uzun süreli istihdam sağlayabilecek işverenlere, işlerini geliştirebilmeleri amacıyla hibe ve bağış desteği sunabilmektedir. Ayrıca, gençlerin mesleki eğitimlerini çağdaş yöntemlerle iyileştirmeleri teşvik edilmektedir. Geçici istihdamın teşvik edilmesi, mevcut işlerin adil bir şekilde dağıtılması, engelliler, gençler, kadınlar gibi dezavantajlı gruplara yönelik sosyal güvenlik muafiyetlerinin sağlanması, işsizlikle mücadelede etkili stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde uzun dönemli işsizlikle mücadelede kullanılan en etkili politikalar şu şekilde sıralanabilir (Kenar, 2003: 22):

- Mesleki eğitim politikalarının geliştirilmesi,
- İşsizlik desteklerinin yeniden düzenlenmesi,
- İş arayanlara danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulması,
- Geçici iş alanlarının yaratılması,
- Esnek çalışmayı da kapsayan yeni çalışma modelleri,
- İstihdam maliyetlerinin düşürülmesi,

- Devlet destekleri ve istihdam karşılığı vergi indirimleri,
- Girişimciliğe destek verilmesi,
- KOBİ'lerin desteklenmesi.

İşsizlikle mücadelede en önemli konulardan biri işsiz bireylerin iş bulma süreçlerinin takip edilmesidir. İşsiz kalan kişilerin, işsizliklerinin dördüncü ayından önce mutlaka iş arama desteği ve danışmanlık hizmetinden yararlanması sağlanmalıdır. İşsizliğin önlenmesindeki aktif politikalardan biri de budur. Nitekim diğer önlemler de işsizliğe karşı aktif bir politika oluşturma amacını gütmektedir. Avrupa Birliği'ne her üye devlet, işsizlik durumları altı ayı geçmeden, gençlere istihdam sağlama veya istihdam edilme olanaklarını artıracak bir eğitim almalarını sağlama konusunda aktif bir önlem oluşturmaya mecbur bırakılmıştır. Yetişkinler için ise bu süre en fazla bir yıl olarak belirlenmiştir. Genç işsizliğini azaltmak amacıyla, AB genç işsizler için "Genç Garanti" programını başlatmıştır. Bu program, işsiz gençlerin (25 yaş ve altı) bir yıl içinde eğitim, istihdam veya staj fırsatlarından birine ulaşmasını sağlamayı amaçlamaktadır (European Commission, 2013).

Her yıl Avrupa Birliği, üye ülkelerin istihdam politikalarını inceleyen ve iş gücü piyasasıyla ilgili performanslarını değerlendiren bir rapor yayımlamaktadır. Bu rapor, Avrupa İşgücü Stratejisi'nin bir parçası olarak, üye devletlerin iş gücü piyasalarındaki zorluklarla mücadele ettiklerini ve AB genelinde istihdamı nasıl artıracıklarına dair stratejiler sunmaktadır (European Commission, 2024).

Aktif İşgücü Piyasası Politikaları (AİPP), Avrupa Birliği ülkelerinde işsizlikle mücadelede sadece pasif yardımlar sunmakla kalmaz, aynı zamanda aktif işgücü piyasası politikalarını da teşvik eder. Bu politikalar, iş arayan bireylerin iş bulma süreçlerinde etkin bir şekilde desteklenmesini hedefler. Söz konusu destekler, mesleki eğitim, danışmanlık hizmetleri, iş arama desteği ve geçici süreli iş fırsatları gibi çeşitli hizmetleri içerir (European Commission, 2021).

Bu hedefler uygulanırken dikkat edilmesi gereken hususlar ise şunlardır (European Commission, t.y.):

- Gençler ve dezavantajlı gruplara önem gösterilmesi,
- Kadın-erkek eşitliğinin teşvik edilmesi,
- Savaş ayrımcılığı,
- İstihdamda kalitenin ve sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi,
- Sosyal korumanın yeterli seviyede uygulanması,
- Uzun vadeli işsizlikle mücadele edilmesi,

- Yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele edilmesi.

AB, ortak Avrupa fikrini benimseyecek ve bu fikrin uygulanmasını sağlayabilecek bir eğitim programı oluşturmayı amaç edinmiştir. AB'nin eğitim programları aynı zamanda, yeni iş olanaklarının yaratılması, yeni teknolojilerin benimsenmesi ve rekabet gücünün artırılmasına odaklanmıştır. Birliğin dokuz ayrı eğitim programından oluşmaktadır. Bunlardan ilki Comenius Okul Eğitimi'dir. Bu okul iş birliği projeleri, okul personelinin eğitilmesi, bireysel eğitim bursları, Networks (Bilgi Ağı) gibi eğitimlerden oluşmaktadır. İkincisi Erasmus (Yüksek Öğretim) programı olup Avrupa'daki üniversiteler arası iş birliğine, öğretim elemanı ve öğrenci hareketliliğine ve Erasmus'a yönelik ağ sistemleri, bilgi ağına dayanmaktadır. Üçüncüsü, Grunthvig Yetişkin Eğitimi programıdır. Bu, yetişkin eğitiminde yapısallaşma, bireysel gelişim bursları ve bilgi ağlarını içermektedir.

Tablo 2. Avrupa Birliği'nin Eğitim Programları

Lingua (Dillerin Öğretimi ve Öğrenimi)	Dil öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi	Eğitim araç ve gereçlerinin yenilikçi bir şekilde tasarlanması
Minerva (Açık ve Uzaktan Eğitim)	Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı	
Socrates II	Eğitim kaynaklarına hızlı ve kolay erişim sağlanması	Birlik ülkelerindeki ortak kültürel değerlerin güçlendirilmesi
Leonardo da Vinci II (Mesleki Eğitim)	Yaşam boyu öğrenme fırsatlarının artırılması	Mesleki eğitimin kalitesinin iyileştirilmesi ve personel hareketliliği
Tempus III (Yükseköğretim)	Orta ve Batı Avrupa ülkeleriyle yükseköğretimde yeniden yapılanma süreçlerinde işbirliği yapılması	Üniversite yönetimi, bilgi paylaşımı ve benzeri alanlarda iş birliklerinin geliştirilmesi
Youth (Gençlik)	Farklı ülkelerden gençler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi	Gençlerin yeteneklerinin geliştirilmesi ve yaşam boyu öğrenme kültürünün teşvik edilmesi

Kaynak: European Commission, 2010.

Avrupa Birliği'nin eğitim programlarının temelini teşkil eden kaynaklar, 1973 yılında sunulan Janne Raporu'yla gündeme gelmiştir. Eğitim programları, Komisyon'un Ocak 1973'te aldığı bir kararla yürütülecek hizmetlerden biri olarak kabul edilmiştir (Arıman, 1996: 15). 1990'lı yıllarda ise, Avrupa Komisyonu, eğitim programlarını projelere sunulacak destekler yoluyla teşvik etmiş ve üye devletlerin eğitim programlarını uygulamalarını kolaylaştırmıştır (Duman, 2001).

“Lifelong learning – Yaşam boyu öğrenme” programları dâhilinde, Avrupa vatandaşlarının sürekli ve programlı bir eğitim sürecine aktif katılımı sağlanmak istenmektedir. Bu da tüm

vatandaşların, sürekli gelişen teknolojiye, eğitim stratejilerine ve politikalara uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.

Avrupa Birliği'nin kuruluşundan sonraki süreçte istihdam olayının üzerine eğilip, birlik düzeyinde uygulamalara başlanılmasındaki temel sebep, 1990'lı yıllarda kendini daha da gösteren çalışma piyasasının sorunları ciddi sıkıntılar yaratmaya başlamasıdır (AB Türkiye Delegasyonu, 2020).

Avrupa istihdam ve sosyal politikaları adına dönüm noktası olma niteliğini taşıyan Amsterdam Antlaşması 1977 yılında kabul edilerek, 1999 yılının Mayıs ayında da yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma ile birlikte zaman içerisinde Avrupa Birliği ülkelerinde sürekli olarak artış gösteren işsizlik oranı, rekabet gücünün azalması gibi sorunlar, sosyo-ekonomik alanlardaki politika değişiminin bir sonucu olarak yer almıştır. Yine bu anlaşma sayesinde Avrupa Birliği fonlarına istihdam üzerine büyük bir bölüm eklenmiş ve istihdam politikasının ortak bir Avrupa görevi olduğu ilk kez bu anlaşma sayesinde ilan edilmiştir (AB Türkiye Delegasyonu, 2020).

Avrupa Birliği'nin İstihdam Stratejileri çerçevesinde belirlenen ana hedeflerin üye ülkelere bildirimi ve standartların belirlenip, uygulanmasına yönelik çabalar başarı oranını yükseltmiştir.

Yapısal eksende Avrupa Birliği oluşumunun birbirini destekler nitelikteki üç önceliği şu şekildedir: Akıllı büyüme, sürdürülebilir büyüme ve kapsayıcı büyüme.

Bu üç öncelik kapsamında, 2020 yılı için AB ekonomik hedefleri sıralanmaktadır:

- **“İstihdam:** 20-64 yaş arası nüfusun istihdam oranı %69'dan %75'e çıkarılacaktır.
- **Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge):** GSYİH'nin %3'ünün Ar-Ge'ye ayrılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, özel sektörün Ar-Ge yatırımlarını artırması için uygun ortam sağlanacak ve yenilikçiliği izlemek amacıyla yeni bir gösterge sistemi geliştirilecektir.
- **İklim ve Enerji:**
 - Sera gazı emisyonları, 1990 yılına kıyasla en az %20 oranında, şartlar uygun olursa %30 oranında azaltılacaktır.
 - AB'nin enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının payı %20'ye çıkarılacaktır.
 - Enerji verimliliğinde %20 oranında artış sağlanacaktır.

- **Eğitim:**
 - Okulu erken terk edenlerin oranı %15'ten %10'a düşürülecektir.
 - 30-34 yaş arası nüfus içinde yükseköğretim mezunu oranı %31'den en az %40'a yükseltilecektir.
- **Yoksullukla Mücadele:**
 - 20 milyon kişinin yoksulluktan kurtarılması ve ulusal yoksulluk sınırının altında yaşayan AB vatandaşlarının sayısının %25 oranında azaltılması hedeflenmektedir.”

Avrupa Komisyonu, her yıl bu hedeflere yönelik ilerlemeyi Avrupa Dönemi (European Semester) kapsamında izler ve değerlendirir. Bu strateji, ekonomik büyümenin yanı sıra toplumsal uyumu, çevresel sürdürülebilirliği ve yenilikçiliği ön planda tutarak Avrupa'nın küresel rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır (European Commission, 2022).

Türkiye, Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde olan bir aday ülke olduğu için, AB'nin stratejik hedeflerini yakından takip eder ve uyum sağlamaya çalışır. Avrupa 2020 Stratejisi, Türkiye için şu açılardan önem taşımıştır:

- **Politika Uyumlaştırması:** Türkiye, eğitim, istihdam, Ar-Ge, çevre ve yoksullukla mücadele gibi alanlarda kendi ulusal stratejilerini AB hedefleriyle uyumlu hâle getirmeye çalışmıştır.
- **Katılım Öncesi Mali Yardımlar (IPA Fonları):** AB fonlarından faydalanabilmek için Türkiye'nin bu hedef alanlarında projeler geliştirmesi teşvik edilmiştir.
- **Veri İzleme ve Reformlar:** Avrupa 2020 hedeflerine paralel olarak, Türkiye'de istihdamın artırılması, eğitimin iyileştirilmesi, yenilenebilir enerji yatırımlarının desteklenmesi gibi alanlarda kamu politikalarında reform ihtiyacı ortaya çıkmıştır.
- **AB ile Yakınlaşma:** Bu strateji, Türkiye'nin AB normlarına ve uygulamalarına uyum sağlama sürecinde bir yol haritası görevi görmüştür.

2020 sonrası için Avrupa Birliği, “Avrupa Yeşil Mutabakatı” (European Green Deal) ve “Avrupa 2030 Stratejik Gündemi” çerçevesinde yeni hedefler belirlemiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021).

- 2050 yılına kadar iklim-nötr bir Avrupa (yani net sıfır karbon salımı),
- Temiz enerjiye geçişin hızlandırılması,
- Sürdürülebilir tarım, ulaşım ve sanayi politikalarının uygulanması,

- Döngüsel ekonomi ilkeleri (atık üretimini azaltan, yeniden kullanım ve geri dönüşümü teşvik eden sistemler).

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında bulunan ortaklık anlaşmaları doğrultusunda işgücü, hizmetler ve sermaye dolaşımının çerçevesi, üye devletler ile ortak ikili ilişkilerin ekseninde belirlenmektedir (Erçin, 2002: 14). Ortaklık anlaşmaları ile birlikte “malların serbest dolaşımı, ekonomik işbirliği, mali işbirliği, rekabet politikasının belirlenmesi ve yasaların uyumlaştırılması, işgücü, hizmetler ve sermayenin dolaşımı” olmak üzere beş temel alanda düzenlemeler gerçekleşmiştir.

Daha önce de bahsedilen serbest piyasa ekonomisine ilişkin uygulamaların da sunmuş olduğu olanaklar doğrultusunda ülke içerisinde malların serbest dolaşımı, işgücü, hizmetler ve sermayenin dolaşımına ilişkin hükümler ile ortak ülke işletmelerinin Avrupa Birliği ülkelerinde faaliyet yürütebilme olanağını elde etmiştir.

5. ALMANYA’NIN İSTİHDAM POLİTİKALARI

Almanya, sanayileşme sürecine geçiş ile birlikte bu sürece en hızlı dahil olan ülkelerden biri olmuştur. Tarihteki hemen hemen en büyük iş göçlerinden birine sahip olan Almanya, özellikle 1961 yılından itibaren işgücü göçünün yüksek oranını Türkiye’den sağlamıştır. Bu sebeple Türkiye ve Almanya’nın ortak işgücü serüveni oldukça eski ve önemli bir istihdam zeminini oluşturmaktadır.

Almanya, sanayileşme sürecinin başlangıcından bu yana işgücü konusunda en önemli dinamiğe sahip olan ülke konumunda olmuştur. Orta Avrupa’da yer alan toprakları ile Almanya Federal Cumhuriyeti, doğu ve batı arasında her zaman bir köprü görevi görmüştür. Avrupa’nın ön plana çıkmasında ve Avrupa ülkelerinin tek bir çatı altında toplanmasında kurucu ülke görevi üstlenmiştir. Genel itibariyle Avrupa’yı ekonomik ve siyasi açıdan şekillendiren güçlü ve stratejik bir ülke konumundadır. Ayrıca Almanya, AB içerisinde iç politikayı belirleyici rolü olması ile oldukça önemli bir yere sahiptir.

Dünya çapında genel olarak ülkeler arası işgücünün dengelenmesi ve kontrol altında tutulması amacıyla iki ülke arasında işgücü hareketliliğini kurallar zemininde çerçvelendiren “ikili işgücü anlaşmaları” imzalanmaktadır. Bu anlaşmalar genel özellikleri itibariyle, göçmen işçilerin göç edilen ülke sınırları içerisinde korunmasına yönelik önem taşımakta olup, göç alan ülkede göçmenlerin korunmasına yönelik yer alan politikalarının ve uygulamalarının yetersiz kalması durumunda, bu anlaşmalar söz konusu ülke ile çözüme yönelik diyalog kurulması için zemin oluşturmaktadır (The Center for Migrant Advocacy, 2013).

Almanya da Avrupa ülkeleri arasında bu anlaşmaların sağlandığı ülkeler arasında yer almaktadır. Almanya'nın dünya genelindeki ikili işgücü anlaşması ortakları Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Ukrayna'dır.

Almanya'da, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile imzalanan “ikili işgücü anlaşmaları”, istihdam odaklı olması özelliği ile geçici göç kanallarının oluşmasına yol açmıştır. Bu doğrultuda toplamda dört geçici göç kanalından söz etmek mümkündür. Bunlardan biri “misafir-işçilik anlaşmaları” olarak bilinen anlaşma olup, zaten belirli seviyede mesleki beceriye sahip olmakla birlikte Almanya'da çalışarak bunu daha da ileri seviyeye taşımak isteyen kişiler anlaşma kapsamında tutulmuş ve bu kişilere Almanya'da geçici istihdam olanağı tanınmıştır. Bu olanak ile ülke sınırlarında 18 aya kadar kalınması sağlanmaktadır (Kazanç, 2014). Bu anlaşma ile Almanya işgücü bakımından desteklenmiştir.

Ülkedeki istihdamın büyük çoğunluğu sanayi sektöründedir. Özellikle Avrupa Birliği'nin kurulmasının ardından ekonomik olarak ivme kazanmıştır. 2017 yılı verilerine göre Almanya'da çalışan insan sayısı 44,3 milyondur. Bu rakam nüfusun toplam sayısının yarısından biraz fazlasına tekabül etmektedir. Almanya'daki işgücüne dair verilerin yüksekliğinde yurtdışından göç eden işgücünün de etkisini unutmamak gerekmektedir. Tablo 3'te Almanya'nın 1997- 2016 yılları arasında istihdam alanında reformları ve bu reformlar ile ulaşılmak istenilen hedefler belirtilmiştir. Almanya, Avrupa Birliği politikalarının uygulanması ve karar vericilik sürecinde liderlik görevi üstlenmektedir. Bu pozisyonun bir sonucu olarak da Almanya adına “kazan-kazan” temelli diplomasi oluşmaktadır.

Tablo 3. Alman İstihdam Politikaları (1997 – 2016)

Yıl	Reform	Ana Hedef
1997	İstihdam Geliştirme Reform Kanunu (SGB III)	Kariyer danışmanlığı yerleştirme hizmetleri, yeniden entegre etme kontratları ve kısa süreli çalışma programları.
2001	İş gücü Piyasası Araçlarında Reform Yasası	Genişletilmiş işgücü piyasası esnekliği (taşeron işi, iş rotasyonu); yerleştirmede genişletilmiş kamu-özel iş birliği.
2002	Yerleştirme Kuponları (belgeleri)	Yerleştirmede genişletilmiş kamu-özel iş birliği.
2003	İş gücü Piyasasında Modern Hizmetlere İlişkin Birinci Yasa (Hartz I)	Esnekleştirme (taşeron işi); eğitim kuponları (kamu-özel iş birliği).
2003	İş gücü Piyasasında Modern Hizmetlere İlişkin İkinci Yasa (Hartz II)	Marjinal istihdamın yeniden düzenlenmesi; yarı zamanlı çalışmanın genişletilmesi, başlangıç sübvansiyonları ve iş merkezleri.
2004	İş gücü Piyasası Reformu Yasası	İşten çıkarılma korumasını gevşetici; yaşlı işçiler için işsizlik yardımlarının süresinin kısaltılması; yarı zamanlı emeklilik.

2004	İş gücü Piyasasında Modern Hizmetlere İlişkin Üçüncü Yasa (Hartz III); Federal İstihdam Bürosu Yönetişim Reformu	Merkezi kontrol sistemi, merkezi olmayan yapılar ve hedef düzenlemeleri ve iş merkezleri ile değiştirildi; Kişisel vaka yöneticileri, belediye sosyal hizmetlerini ve işsizlik hizmetlerini One-Stop-Shop'ta birleştirir.
2005	İş gücü Piyasasında Modern Hizmetlere İlişkin Dördüncü Yasa (Hartz IV)	İşsizlik yardımı ile sosyal yardımın birleştirilmesi; sosyal hizmetlerin tanıtımı; iş yaratma planlarının yeniden düzenlenmesi.
2007	Aile Politikası	14 aya kadar evde kalan ebeveynler, hükümet tarafından sübvansede edilmektedir. Çocuk bakımını yarı zamanlı çalışan her iki ebeveynle paylaşmak, daha yüksek ebeveyn yardımı talepleri sağlar.
2009	İş gücü piyasası araçlarının reform	İş gereksinimlerinin genişletilmesi; birkaç önlemin sınırlandırılması.
2009	Asgari ücret	Belirli sektörlerde asgari ücret uygulaması.
2008	Kısa süreli çalışma üzerine çeşitli reformlar; İstihdam ve İstikrarın Sağlanması Hakkında Kanun	Kısa süreli çalışmanın ve geçici istihdamın uzatılması.
2012	Nitelikli Profesyoneller Girişimi	Kadınlar, bekar ebeveynler, yaşlılar ve nitelikli göçmenler için etkinleştirme önlemleri, eğitim, beceri eğitimi ve entegrasyon.
2013	Gençlik Garantisi	İlk ve İleri Eğitim İttifakı; gençlik kariyer ajansının genişletilmesi; kariyere giriş desteği için önleyici mentorluk programı.
2015	Asgari Ücret	Yasal asgari ücret uygulaması.
2016	Entegrasyon Eylemi; Standart dışı istihdam biçimlerinin kullanımını kısıtlayan yasa	Mültecileri işgücü piyasasına entegre etmek için destek ve düzenleme; eğitim ikramiyesi, ara sınavlar geçtikten ve eğitimin başarıyla tamamlanmasından sonra ödenir.

Kaynak: Zimmermann et al. (2014), complemented by Lea-Maria Loebel and Rekittke Verena (2017).

6. AVRUPA BİRLİĞİ FONLARININ ALMANYA'DA İSTİHDAMA VE İŞSİZLİĞE ETKİLERİ

Küresel krizlerin işsizliği olumsuz etkilemesi ve istihdamı azaltmaya neden olmasıyla birlikte önceki dönemlere göre bugün daha fazla odaklanılan ve çözüm aranan bir sorun haline gelmiştir. İşsizlik sorununu çözmek için yeterli istihdamın yaratılması gerektiğini düşünenler, Avrupa Birliği'nin bu noktada ortak bir uygulamayla daha hızlı ve olumlu sonuçlar alacağını kavramıştır. Bu doğrultuda emeğin serbest dolaşımına ihtiyaç vardır. Emeğin serbest dolaşımını sağlayabilmek için üye ülkeler Roma Antlaşması'nın 48-51'inci maddelerinde serbest dolaşım, 117-128'inci maddelerinde sosyal politika alanına ilişkin esaslar yer alırken, istihdam ve sosyal alanlarda bağlayıcı düzenlemelerden kaçınılarak üye ülkeler arasında işbirliğiyle yetinilmiştir (Gençler ve Şenocak, 2009: 188).

İşsizliği çözebilmek için istihdam politikaları hız kazanmış ve bu doğrultuda ortak hareket edebilmek için Avrupa İstihdam Stratejisi (AİS) gündeme gelmiştir. AİS'in kurulma

sürecinde istihdam ortak sorun olarak dile getirilmiştir. Amsterdam Anlaşması ile AİS kurulmuş ve işsizliği çözebilecek somut adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır. En önemli somut adımlardan biri olan istihdamın yaratılması gerektiği belirtilmiştir. AİS'in hedefi üye ülkeler için istihdam yaratıp işsizlik seviyesini düşürmektir. Üye ülkelerin AİS istihdam politikalarına uyması ve politikaları ülkelerinde uygulaması beklenir. Öte yandan tek bir istihdam politikasının da tüm üyelere uygulanamayacağı aşikardır. Bu nedenle her üye ülkenin dinamiklerine ve işsizlik oranlarına uygun politika geliştirilmesi hedeflenmektedir.

AİS'in ana hedeflerinden olan istihdam politikasını üye ülkelerin yeterince uygulamadığı görülmüştür. Buna karşın AİS'in süreklilik göstermesinden dolayı üye ülkeler arasında başarılı politikaların ve başarısız politikaların analiz edilerek kendilerini yenileme mekanizmaları içermesi, işsizlikle mücadelede yeni olanaklar sunması açısından önem taşımaktadır (Selamoğlu ve Lordoğlu, 2006). Almanya, Hollanda, İsveç, Birleşik Krallık, Finlandiya ve Danimarka'nın istihdam oranları %70'in üzerindedir (Traiding Economics, 2025).

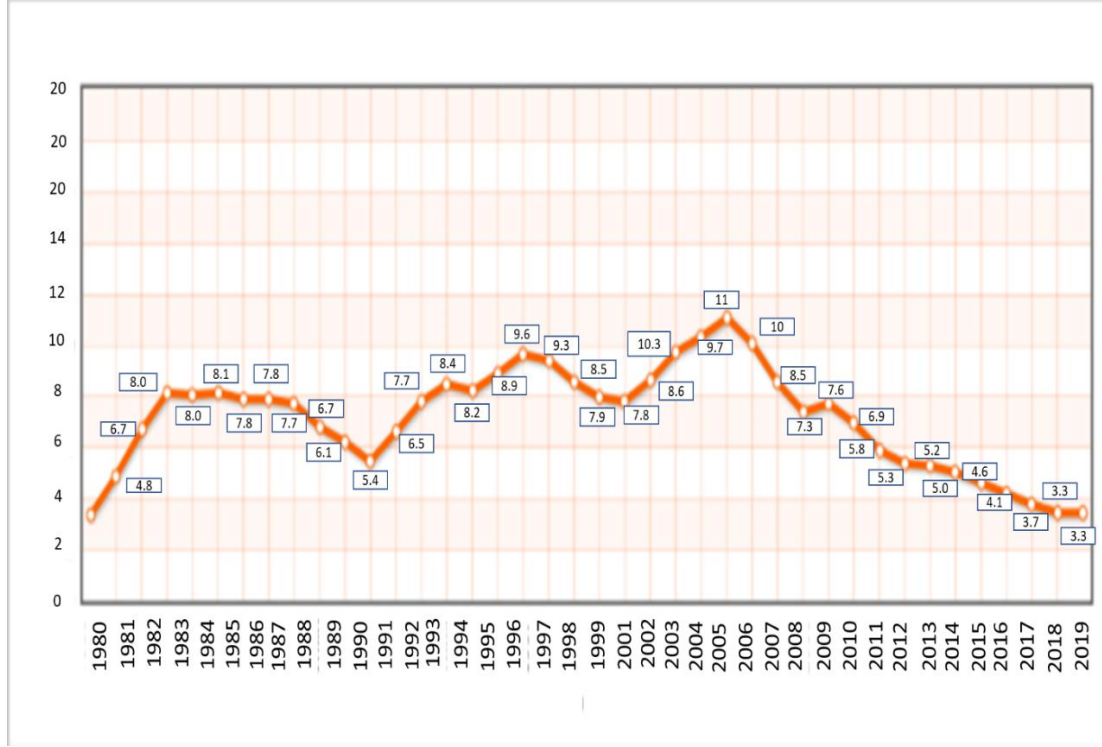
İşsizliğin çözümüne yönelik hayata geçirilen ilk uygulamalar genellikle gelir sağlayıcı nitelikteyken daha sonra istihdamı yükseltme politikaları önem kazanmıştır.

AB'nin üye ülkeleri işgücü piyasalarının dengelenmesi için harcamaların %64'ü işsizlik yardımlarına (GSYİH'nın %1,4'ü), %22'ini eğitime ve istihdama, %11'ini ise iş arama hizmetlerine ayırmıştır. Almanya, emek piyasasının düzenlenmesi için GSYİH'nın %3,32'sini (%2,35'i pasif, %0,62'si aktif ve %0,35'i kamu istihdam hizmetlerine gitmektedir) harcamaktadır (Cesifo, 2008: 66-67).

Almanya emek piyasasının düzenlenmesine yönelik aktif ve pasif uygulamaları barındırdığı politikaları eskilere dayanmaktadır. İşsiz kişilerin mağduriyetini gidermek maksadıyla aktif ve pasif uygulamalar içeren işsizlik sigortası uygulamasını hayata geçirmiştir. Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden sonra Batı Almanya piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücü Doğu Almanya'dan tedarik edilmek üzere aktif önlemlere hız kazandırmıştır (Kalkan, 2021).

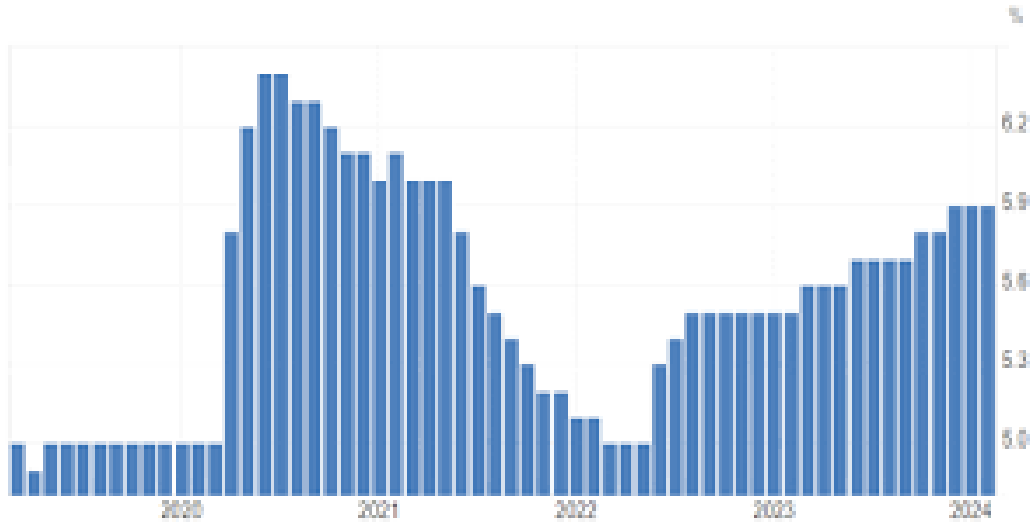
İşsizliğin artmasıyla Alman hükümeti, soruna kalıcı çözüm üretmeyi amaçlara ve bu bağlamda kapsamlı reformlar geliştirmeyi hedefler. 2002 yılında Volkswagen'in yöneticisi Hartz ve ekibi istihdamı artırmak ve işsizliğe çözüm üretmek amacıyla bir araya gelir ve emek piyasasına esneklik kazandırılmasının işsizlik sorununu çözebileceğini ifade eder. İşsizlik yardımı ve sosyal yardımın birleştirilmesiyle işsizlik oranının 3 yıl içinde yarı yarıya düşeceğini belirtirler. Ancak bu yardımlar hükümet bütçesi açısından yük oluşturur ve bunun

bir sonucu olarak ekonomi olumsuz etkilenir. Yardımların belirli dönemlerde beklenmedik şekilde artışları insanlarda çalışmama ve yardımlardan elde edilen gelirlerle yaşamlarını sürdürme arzusu doğurmuştur. Alman Hükümeti bu durumda istihdamı artırmaya yönelik uygulamalarını hızlandırma kararı almıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda Almanya sadece işsizlik sorununu ve krizleri çözmeye odaklanmamış aynı zamanda büyüme odaklı ekonomiyi hedeflemiştir. Hartz reformları neticesinde aktif istihdam politikaları önem kazanmıştır (Kalkan, 2021).

Kaynak: International Monetary Fund, (2020) **World Economic Outlook Database**, April 2019

Şekil 1. Almanya'da İşsizlik Oranları (1980-2019)

Kaynak: Investing.com (2024)

Şekil 2. Almanya’da İşsizlik Oranları (2020-2024)

Grafikler incelendiğinde 1980-1982 yılları arasında işsizlik oranlarında hızlı bir artış yaşandığı görülmektedir. Bu yıllar arasında işsizlik oranının %3 seviyelerinden %8 seviyelerine ulaştığını görüyoruz. 1984 yılında %8 olan işsizlik yatay şekilde aynı seviyelerde 4 sene boyunca kalmıştır ve 1988 yılından itibaren alınan önlemler ile Avrupa’nın genelinde olduğu gibi Almanya’da da işsizlik oranlarında düşüş yaşanmış ve iki yılda %2,3 gerileyerek 1990 yılında %5,4 olmuştur ancak bu yıldan itibaren hızlı bir artışa geçmiştir. 1990-1995 yıllarına bakıldığında yeniden işsizlik oranlarının neredeyse çift haneli rakamlara yaklaştığı ve 1997 yılında yeni bir zirve yaşanarak işsizlik oranının %9,6’ya ulaştığı görülmektedir. Bu dönemde Avrupa’nın gelişmiş 5 üye ülkesinin işsizlik rakamları düşüş gösterirken Almanya’da böyle bir artışın yaşanmasına 1990 yılında Batı Almanya ile Doğu Almanya’nın birleşmesi ve bir bütün olarak Almanya için ilk kez işsizlik rakamlarının standardize edilerek açıklanması neden olmuştur. 2000’li yılların başlarında işsizlik rakamları artıp, 2005 yılında %11 ile görülen en yüksek seviyeye çıkmış olsa da, sonrasında ülke içinde yapılan reformlar, yakalanan büyüme oranları ve AB içinde geliştiren strateji ve fonlar neticesinde Almanya, işsizlik oranlarını 2006 yılından itibaren düzenli olarak düşürmeyi başarmıştır. Almanya iş piyasasındaki olumlu gidişatın bir sonucu olarak 2018 yılı sonu itibarıyla Almanya’da işsizlik son 29 yılın en düşük seviyesine gelmiş, %3,5 olarak tespit edilmiştir. İş arayanların, düşük ücretli ve part-time işlerde çalışmalarının da uzun vadede işsizlik oranının düşmesinde etkisi olduğu söylenebilir. Örneğin; Almanya’da “minijob” (mini işler) olarak adlandırılan, ayda ortalama en fazla 450 Euro’dan fazla kazanılamayan işler mevcuttur (Handbook Germany,

2021). 2021 yılında %6,2 oranını geçen işsizlik 2022 yılında ciddi ölçüde düşmüştür. 2024 yılında ise işsizlik %5,9 seviyesine çıkmıştır.

AB fonlarının uygulandığı ülkeler arasında genç istihdamı konusunda başarılı ülkelerden biri de Almanya'dır. Genç işsizlik oranı %5 seviyelerine kadar düşmüştür (European Commission, 2024).

Almanya'da genç istihdamının yüksek olması mesleki eğitimin önemsenmesi ve eğitim sistemine doğru entegre edilmiş olması ile yakından ilgilidir. Mesleki eğitim, çıraklık sistemine dayanmaktadır ve Almanya'daki gençlerin mesleki eğitim aracılığıyla, eğitimden meslek hayatına geçişlerinde kolay uyum göstermelerini sağlar. Okullardaki eğitim sistemi ikili eğitim sistemi olarak adlandırılır (Gündoğan, 1999: 76). Ayrıca kadın istihdam oranı %75 ile AB ortalamasının üzerindedir (Eurostat, 2024).

7. SONUÇ

Avrupa Birliği, küresel rekabet gücünü artırmak, sürdürülebilir ekonomik büyüme sağlamak ve toplumsal refahı güçlendirmek amacıyla eğitim, istihdam ve sosyal politikalar alanında kapsamlı stratejiler geliştirmiştir. Almanya, Avrupa Birliği'nin bu stratejik hedeflerine en etkin uyum sağlayan ülkelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Özellikle 2000'li yıllarda uygulamaya konan Hartz reformları sayesinde Almanya, işgücü piyasasında esnekliği artırmış, işsizlik oranlarını düşürmüş ve aktif istihdam politikalarını başarılı biçimde hayata geçirmiştir. Ayrıca, mesleki eğitim ve ikili eğitim sistemi sayesinde genç istihdamında Avrupa'nın en başarılı ülkelerinden biri haline gelmiştir.

AB fonlarının etkin kullanımı, girişimciliğin desteklenmesi, kadın ve göçmen istihdamının teşvik edilmesi gibi politikalar, Almanya'nın istihdam yapısını güçlendirmekte önemli rol oynamıştır. Türkiye gibi aday ülkeler için de Almanya'nın deneyimleri, istihdam politikalarının nasıl yapılandırılması gerektiğine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu çerçevede, Avrupa Birliği'nin sunduğu yapısal fonların ve stratejik yönlendirmelerin, ülkelerin işgücü piyasası reformlarında etkin bir rol oynadığı görülmektedir.

Mevcut literatürde bazı sınırlılıklar da gözlemlenmektedir. Özellikle, AB fonlarının uzun vadeli etkilerine dair sınırlı sayıda çalışma olması, araştırma alanında önemli bir boşluk yaratmaktadır. Ayrıca, bölgesel farklılıklar üzerine daha derinlemesine analizlere ihtiyaç duyulması, bu pencereden daha kapsamlı incelemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özetle, bu çalışma, AB fonlarının Almanya'daki istihdam politikaları üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir zemin sunmakta ve gelecekte yapılacak olan araştırmalara yön

vermektedir. Gelecek araştırmaların, AB fonlarının Alman işgücü piyasasındaki süreçleri ve bu süreçlerin uzun vadeli sürdürülebilirliği üzerine yoğunlaşması önerilmektedir. Bu bağlamda, Almanya'nın sosyal politika hedefleri doğrultusunda AB fonlarının entegrasyonunun detaylı bir şekilde incelenmesi, uzun vadeli stratejilerin geliştirilmesinde kritik bir rol oynayacaktır. Dolayısıyla, Avrupa Birliği fonlarının Almanya'daki istihdam politikalarına olan etkisi, sadece mevcut durumla sınırlı kalmayıp, gelecekteki yönelimler bakımından da yol gösterici olmaktadır.

Bu çalışma, AB fonlarının Almanya'nın istihdam politikalarının şekillendirilmesinde kritik bir rol oynadığını göstermiştir. Hartz reformlarının uygulanması, dual mesleki eğitim sisteminin yaygınlaşması ve gençlik programları gibi alanlarda AB fonları belirleyici olmuştur. Elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir. Sonuç olarak, sürdürülebilir, kapsayıcı ve akıllı büyüme hedefi doğrultusunda istihdam politikaları ile eğitim sistemlerinin entegrasyonu büyük önem taşımaktadır. Almanya örneği, bu bütüncül yaklaşımın istihdam sorunlarına kalıcı ve yapıcı çözümler sunabileceğini göstermekte, Türkiye açısından da örnek teşkil etmektedir. AB fonlarının etkin kullanımı için şeffaf ve performans odaklı mekanizmalar kurulmalıdır. Mesleki eğitim ve dijital beceri kazandırma programları gençler için yaygınlaştırılmalıdır. Türkiye gibi aday ülkeler Almanya'nın AB fonlarını kullanma deneyiminden faydalanarak, işgücü uyum stratejilerini geliştirmelidir.

KAYNAKLAR

- Arıman, F. E. (1996). Avrupa Topluluğu'nda Eğitim Kavramı, Ortak Mesleki Eğitim Politikası ve İlgili Programlar (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, İstanbul.
- Atkinson, A. B., Piketty, T., & Saez, E. (2011). *Top incomes in the long run of history*. *Journal of Economic Literature*, 49(1), 3-71. DOI: 10.1257/jel.49.1.3
- Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Delegasyonu: Sosyal Politika (2020). Erişim adresi: <http://www.deltur.cec.eu.int/sosyal-istihdam.rft>
- Avrupa Birliği Eğitim Programları “Leonardo Vinci Programı”: Milli Eğitim Dergisi. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/150/duman.htm, 18.05.2025
- Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593–1636. <https://doi.org/10.1093/qje/qjw024>

- CESifo (2008). CESifo DICE Report Expenditure on Labour Market Policies. Erişim adresi: <https://www.ifo.de/DocDL/dicereport308-db3.pdf>
- Dabrowski, M., Stead D. & Mashhoodi B. (2019) EU cohesion policy can't buy me love? Exploring the regional determinants of EU image. *Regional Science Policy & Practice*, 11(4). <https://doi.org/10.1111/rsp3.12237>
- Duman, T. (2001). Avrupa Birliği Eğitim Programları 'Leonardo da Vinci Programı'. Milli Eğitim Dergisi, 150, 36-45.
- Erçin, E. (2002). Avrupa Birliği Genişleme Süreci ve Türkiye. İKV Yayınları, No. 170, İstanbul.
- European Commission (1991). Employment in Europe 1990. Luxembourg: European Commission.
- European Commission (2010). Europe 2020: A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth. Brussels: European Commission.
- European Commission (2013). Youth Guarantee. European Commission.
- European Commission (2021). Active Labour Market Policies in Europe. European Commission.
- European Commission (2022). Europe's digital decade: digital targets for 2030.
- European Commission (2024). Employment and Social Developments in Europe 2024. European Commission.
- European Commission. (t.y.) EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI). Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>
- European Commission (2025). https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en, 18.05.2025
- Eurostat (2024). Labour Market Statistics. <https://ec.europa.eu/eurostat>
- Gençler, A. ve Şenocak, H. (2009). 1951'den 2009'a Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Gelişimine Panoramik Bakış. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1).
- Gündoğan, N. (1999). Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 54(01), 63-78.

- Hall, P. A., & Thelen, K. (2008). *Institutional change in varieties of capitalism*. *Socio-Economic Review*, 7(1), 7–34. doi:10.1093/ser/mwn020. <https://doi.org/10.1093/ser/mwn020>
- Handbook Germany (2021). Almanya’da Minijob. Erişim adresi: <https://handbookgermany.de/tr/work/minijob.html>
- International Monetary Fund. (2020). World Economic Outlook Database.
- Investing.com. Erişim adresi: <https://tr.investing.com/analysis/alman-ekonomisinin-son-durumu-200495067>
- Kalkan, M. (2021). Sosyal Politika Açısından Almanya’da Emek Piyasasının Organizasyonu (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kapitsinis, N. (2020). *The underlying factors of the COVID-19 spatially uneven spread. Initial evidence from regions in nine EU countries*. *Regional Science Policy & Practice*, 12, 1027-1046. DOI: 10.1111/rsp3.12340.
- Kazanç, M. B. (2014). İkili İşgücü Anlaşmalarının Türkiye'nin Yurtdışı İstihdamı Üzerine Etkileri ve İŞKUR İçin Öneriler (Uzmanlık Tezi). Türkiye İş Kurumu, Ankara.
- Kenar, N. (2003). *AB Genelinde Ekonomi Politikalarının Koordinasyonunda İstihdam Politikaları*. TİSK İşveren Dergisi, 42(1).
- Liang, H., & Renneboog, L. (2017). *On the foundations of corporate social responsibility*. *Journal of Finance*, 72(2), 853–910. <https://doi.org/10.1111/jofi.12487>
- Maier, C. B., Aiken, L. H., & Busse, R. (2017). *Nurses in advanced roles in primary care: Policy levers for implementation* (OECD Health Working Papers No. 98). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a8756593-en>
- Mattas, K., Arfini, F., Midmore, P., Schmitz, M., & Surry, Y. (2011). *The impact of CAP reform on regional employment: A multi-country, multi-modelling cross-country approach..* 251-264. Paper presented at Disaggregated Impacts of CAP Reforms: OECD workshop, Paris, France.
- Palier, B., & Thelen, K. (2010). *Institutionalizing dualism: Complementarities and change in France and Germany*. *Politics & Society*, 38 (1), 119-148. DOI:[10.1177/0032329209357888](https://doi.org/10.1177/0032329209357888)

Rodríguez-Pose, A. (2018). *The revenge of the places that don't matter (and what to do about it)*. Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 11(1), 189-209. DOI: 10.1093/cjres/rsx024

Schelkle, W. (2021). *Fiscal Integration in an Experimental Union: How Path-Breaking Was the EU's Response to the COVID-19 Pandemic?* J Common Mark Stud, 59(Suppl 1), 44-55. <https://doi.org/10.1111/jcms.13246>

Selamoğlu, A. ve Lordoğlu, K. (2006). Katılım Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye'de İşgücü ve İstihdamın Görünümü. Belediye İş Yayınları, Ankara.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2021). Yeşil Mutabakat Eylem Planı, s.16.

The Center For Migrant Advocacy. Bilateral Labor Agreements and Social Security Agreements. Erişim adresi: <http://centerformigrantadvocacy.files.wordpress.com/2012/06/bilateral-labor-agreements-and-social-securityagreements1.pdf>

Trading Economics. (2025). <https://tr.tradingeconomics.com/country-list/employment-rate?continent=europe>

Wangler, L., Kerlen, C., Meyer, S., & Bräuninger, M. (2020). The Concept of Innovative Capacity and Its Impact on Innovation Outcomes, <https://www.semanticscholar.org/paper/77edb86255d76e54fd622f9561d2a0db572ce5f9>

Zimmermann, K. F. ve diğerleri. (2014). Complemented by Lea-Maria Loebel and Rekittke Verena.